

päätönsä on väitöskirja kuikan biologiasta (1970, Ann. Zool. Fennici 7), ja se sisältää runsaasti uutta tietoa lajin vähän tunnetuista elintavoista ja käyttäytymisestä. Terävää havainnointikykyä ja huolellista aineistojen keruuta osoittavat muutkin tutkimukset, joista tällaisten biologiaa käsittelevien artikkelien ja lukuisien faunististen katsausten lisäksi on mainittava kehrääjän vuorokausirytmää ja saalistustekniikkaa selvittävä julkaisu (1951) sekä kirjoitukset fasaanin värimuuntelusta ja talvisesta ravintotaloudesta (1974, 1975). Lehtosen ehkä laajin aineisto koskee pesimälinnuston tiheyksiä eri biotoopeilla ja linnuston arviointimenetelmien vertailua, mutta on vielä pääosin julkaisematta. Naurulokkia käsittelevä materiaali odottaa myös vuoroaan.

Lehtosen kirjallisen toiminnan kolmas alue on oppikirjat, joita hän on ollut laatimassa sekä peruskoulua että lukiota varten. Niinikään hän on kirjoittanut tilaustyönä erikoisartikkeleita saksalaisiin kokoomateoksiin.

*

JUHANI PAATELA on syntynyt 3.12.1917. Toimittuaan Helsingin yliopiston kasvinviljelytieteen professorina 20 vuoden ajan hän vuonna 1973 siirtyi Maatalouden tutkimuskeskuksen ylijohtajaksi.

Jo nuorena Paatela oli innokas lintujen harrastaja ja hyvä tuntija. Retkeilykohteina olivat silloin mm. Äyräpäänjärvi, jonka linnustoon hän tutustui legendaarisen Topi Tourosen johdolla, ja Petsamon Heinäsaaret. Tutkijan taipumukset ilmenivät varhain, sillä jo koulupoikana Paatela suoritti tutkimuksia lintujen laulun alkamis- ja päättymishetkestä sekä unen syvyydestä.

Paatelaan tutustuin talvisodan loputtua armeijan kenttäharmaassa. Yhteinen harrastus todettiin kevään tullen. Osastomme matkasi toukokuussa 1940 Hankoniemelle, silloisen rajan tuntumaan; samassa yksikössä oli myös Kalevi Raitasuo. Leirialueemme ei ollut kaukana Harparträskiltä, jonne yhteinen matka vapaa-aikana usein suuntautui. Siellä tavattiin maamme ensimmäisiin kuulunut rastaskerttunen ja selvitettiin kummallisesti ääntelevä luhtakana.

Paatelalla samoin kuin erällä muilla ornitologeilla (mm. Lehtosella) oli tilaisuus jatkosodan oloissa tutkia Itä-Karjalan linnustoa. Täältä ajalta ovat julkaisut Laatokan itärannikon linnustosta (1947) sekä naakan vuorokausirytmistä ja ravinnosta (1948).

Kun taas tapasimme rauhan oloissa, Paatela oli jo ehtinyt näyttää mainetta lukuisilla lintuaiheisilla kaitafilmeillään, joista magneettiaäninen "Wings and Rings" voitti ensimmäisen palkinnon peräti kolmessa kansainvälisessä kilpailussa. Nyt olivat retkillä kiinnostuksen pääkohteena yölaulajat, joita Helsingin tienoilta löytyi yllättävän paljon. Vähitellen alkoi lintujen laulun äänittäminen

— työ, johon Paatela jälleen paneutui hänelle ominaisella perusteellisuudella. Sen näkyvimpänä tuloksena on ”Laulava lintukirja” (1963), jonka korkeatasoiset äänilevyt ovat tuttuja suomalaisille lintumiehille.

Retkillä Kaakkois-Suomeen takseerasimme yölaulajakantaa siihen aikaan aivan uudella menetelmällä: autolla ennakkoon suunnitellun reitin ajaen ja kuunnellen. Näiden matkojen jälkeen syntyi yhteistyössä allekirjoittaneen kanssa tutkielma viitakerättyä leviämistä Suomeen (1960, Ornithologica Fennica). Paatelan tieteelliset pääjulkaisut käsittelevät kasvinviljelytiedettä. Hän on myös tutkinut mm. maamme kimalaisia.

Lintuharrastus on Paatelalla ulottunut taiteenkin alalle. Hänen kodissaan kävijän huomio kiintyy moniin lintuaiheisiin tauluihin. Ne ovat von Wrightin veljesten malauksia, joita Paatelalla on Suomen suurin yksityiskokoelma.

Suomen Lintutieteellinen Yhdistys, jonka jäseneksi Paatela tuli jo vuonna 1933, on saanut käyttää hyväkseen hänen talousalan asiantuntemustaan, kun hän vv. 1966—70 rahastonhoitajana vaikeassa vaiheessa saattoi SLY:n talouden esimerkilliseen kuntoon. Paatela toimi myös vuoden 1958 kansainvälisen ornitologikongressin työvaliokunnan jäsenenä ja taloudenhoitajana.

*

KALEVI RAITASUO on syntynyt 20.4.1919. Koulutukseltaan metsänhoitajana hän on työskennellyt yli kolme vuosikymmentä Keskusmetsälautakunta Tapion palveluksessa, vuodesta 1962 sen metsänparannusorganisaation päällikkönä.

Intomielisenä luonnontutkijana Raitasuo jo lukiovuosinaan laati käsin kirjoitetun ja piirroksin kuvitetun kirjan Helsingin Pikku-Huopalahden linnustosta. Siihen aikaan ei Suomessa ollut käyttökelpoisia oppaita lintujen maastomääritystä varten. Tämä puute tuntui suurelta etenkin petolintujen, kahlaajien ja vesilintujen kohdalla, ja siksi Raitasuo taitavana piirtäjänä ryhtyi itse laatimaan kenttäopasta. V. 1948 ilmestynyt ”Käytännön lintuopas” esittelee linnut korkeatasoisin piirroksin, joukossa parisataa lentokuvaa. Nämä on uudelleen julkaistu mm. Suomen Riista -sarjassa ja ”Suuressa lintukirjassa” ja ovat tehokkaasti edistäneet meillä lintujen maastotuntemusta.

Raitasuo on edustanut kantaa, että lintuharrastuksen ei tulisi pysähtyä pelkän lajintuntemuksen ja harvinaisuuksien etsimisen asteelle. Niinpä yhdessä Leo Lehtosen kanssa julkaistujen edellä mainittujen kahden teoksen tarkoituksena oli kannustaa alan harrastajia syventymään lintujen elintapojen seuraamiseen.

Alun alkaen Raitasuon mielenkiinto on kohdistunut lintujen käyttäytymisen tutkimiseen, erityisesti valokuvausta apuna käyttäen. Etologiseen kirjallisu-

